

ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ**Члан 8**

Предузећа, друга правна лица и самостални привредници дужни су садржај, изглед и вођење евиденција прописаних Законом о промету експлозивних материјала и запаљивих течности и гасова усагласити са одредбама овог правилника у року од тридесет (30) дана од дана његовог објављивања у «Службеном гласнику Брчко дистрикта БиХ».

Члан 9

Измјене и допуне овог правилника врше се на начин и по поступку одређеном за његово доношење.

Члан 10

Тумачење одредби овог правилника даје орган који га је доноио.

Члан 11

Овај правилник ступа на снагу даном доношења и биће објављен у «Службеном гласнику Брчко дистрикта БиХ».

Број: 14.05-02-3966/08

Дана, 17. априла 2008. године

**Ш Е Ф
ПОЛИЦИЈЕ БРЧКО ДИСТРИКТА¹.**

Горан Лујић, с.р.

443

На основу члана 66 Закона о хартијама од вриједности ("Службени гласник Брчко дистрикта БиХ", бројеви 15/03, 27/04, 42/04 и 18/07), а у складу са одредбама Закона о предузећима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине ("Службени гласник Брчко дистрикта БиХ", бројеви 11/01, 10/02, 14/02, 1/03 и 8/03), Комисија за хартије од вриједности Брчко дистрикта БиХ на својој 17. сједници одржаној 28. децембра 2007. године, донијела је:

**СТАНДАРДЕ
управљања дионарским друштвима**

Увод

Стандардима управљања дионарским друштвима (у даљем тексту: Стандарди) детаљније се утврђују механизми функционисања и заштите интереса у међусобним односима различитих носилаца интереса у дионарском друштву.

Носиоци интереса у дионарском друштву су постојећи и потенцијални дионарчи, кредитори, инвеститори, повјериоци, запослени, управа, надзорни одбор, дистрикт Брчко и држава БиХ.

Поштовањем стандарда управљања дионарским друштвима побољшава се конкурентна способност друштва, остварују се повољнији услови за инвестициону активност, те омогућава ефикасније функционисање финансијских тржишта.

Стандарди управљања дионарским друштвима утврђени су на бази сљедећих принципа корпоративног управљања усвојених од стране Организације за економску сарадњу и развој (ОЕЦД-а):

1. Осигуравање основа за ефикасну примјену принципа управљања дионарским друштвима;
2. Права дионарча и кључне власничке функције;
3. Равноправан третман дионарча;
4. Улога заинтересованих страна – носилаца интереса у управљању дионарским друштвима;
5. Објављивање и јавност информација;
6. Улога и одговорности одбора.

Стандарди садрже препоруке и сугестије, као и одредбе које су обавезујуће, јер произлазе из важећих прописа за одређену област.

Препоруке и сугестије у тексту Стандарда наведене су уз употребу ријечи "треба" и "може". Дионичка друштва нису обавезна да их примјењују или су у том случају обавезна да објаве образложење због чега то не чине. Ово омогућава дионичким друштвима да прилагоде своје стандарде специфичностима индустрије којој припадају. Остали дијелови Стандарда садрже одредбе које су дионичка друштва обавезна да примјењују у складу с важећим прописима.

I – ПРАВА ДИОНАРЧАРА

Дионарчи имају право на управљање дионарским друштвом учешћем и гласањем на скупштини дионарчара, право на правовремено и редовно добијање релевантних информација о дионичком друштву, право на дио добити дионичког друштва, право на пренос дионара, право на сигурну и брзу регистрацију власништва у дионичком друштву, право да бирају и смјењују чланове одбора, те право на дио ликвидационе масе.

Друштво треба да обраћи и подржи своје дионарче да активно и одговорно користе своја права.

Стандард 1 – Право на управљање дионичким друштвом

1. Дионичари, власници обичних (редовних) дионара имају право да учествују у управљању предузећем сразмјерно учешћу у основном капиталу.
2. Дионичари остварују право на управљање дионичким друштвом учешћем у раду скупштине дионарчара, а на основу листе дионарчара евидентираних у Централном регистру хартија од вриједности тридесет (30) дана прије дана одржавања скупштине.
3. Сваки дионар има право да учествује у раду скупштине дионарчара, да даје своје мишљење и предлаже решења по свакој тачки дневног реда, те да поставља питања члановима управе и другим учесницима у раду скупштине, у вези с дневним редом.
4. Дионичка друштва су обавезна да поштују принцип "једна дионар – један глас", те у складу с тим да прилагоде номиналну вриједност дионара које су емитовали.
5. Управа дионичког друштва је обавезна да најмање једном годишње сазове скупштину дионарчара (редовна скупштина).
6. Управа треба да какаже скупштину дионарчара сваки пут када сматра да је то у најбољем интересу друштва или на захтјев дионарчара чији укупан износ дионара чини једну петину (1/5) или више основног капитала или статутом утврђени други начин остваривања права на сазивање скупштине.
7. Редовну годишњу скупштину треба одржати најкасније у року од три (3) мјесеца од дана подношења финансијских извјештаја надзорном одбору.
8. Скупштина дионичког друштва: доноси статут, доноси пословник о раду, усваја годишњи обрачун и извјештај о пословању (те консолидовани извјештај – уколико је друштво обveznik припреме ових извјештаја), одлучује о: расподјели добити и покрићу губитка, повећању и смањењу основног капитала друштва, статусним промјенама, промјени облика и престанку предузећа, оснивању нових предузећа, избору и опозиву чланова надзорног одбора, ревизора и ликвидатора, те накнадама за њихов рад, промјени права везаних за поједине класе и врсте дионара, остваривању захтјева дионичког друштва према члановима управе, надзорног одбора или дионичарима у вези с накнадом штете настале при оснивању друштва или вођењу послова, те заступању друштва у судским поступцима против чланова управе.

Скупштина дионарчара треба да одлучује и о продаји или улагању више од 10% имовине друштва.

- 1.9. Сазивање скупштине објављује се најкасније тридесет (30) дана прије одржавања.
- 1.10.Обавјештење о сазивању скупштине обавезно се објављује у најмање два (2) дневна листа доступна на цијелој територији Брчко дистрикта БиХ чији би тираж требао бити у обиму већем од 5.000 примјерака, сједишту дионичког друштва и евентуалним организационим цјелинама ван сједишта друштва, заједно с дневним редом.
- 1.11.Сазивање скупштине не треба објављивати више од четрдесет пет (45) дана прије дана одржавања.
- 1.12.Друштво у обавјештењу о сазивању скупштине обавјештава регистроване дионичаре о датуму, мјесту и времену одржавања; с потпуним описом свих тачака дневног реда; условима за учешће у раду скупштине дионичара и с поступком остваривања гласачких права.
- 1.13.За сваку тачку дневног реда о којој скупштина одлучује, управа прилаже предлог одлуке.
- 1.14.Предлог тачке дневног реда треба да садржи и назнаку правног основа за доношење одлуке и назнаку прописане већине за доношење предложене одлуке.
- 1.15.Предлози одлука и други материјали о којима ће дионичари гласати су бесплатно расположиви свим дионичарима, без обзира на број гласова који имају.
- 1.16.Ако скупштина одлучује о изјави статута, у објављеном дневном реду назначује се мјесто где се налази текст статута који се мијења.
- 1.17.Управа друштва је обавезна да у року од осам (8) дана од дана објављивања сазива скупштине, о сазивању скупштине обавијести лица која заступају дионичаре (пуномоћнике или удружење дионичара), који су на посљедњој сједници скупштине остваривали гласачка права за дионичаре, као и дионичаре који су то унапријед затражили.
- 1.18.Дионичар или више регистрованих дионичара, у року од десет (10) дана од дана објаве обавјештења о сазивању скупштине могу писмено поднijети предлог управи да уврсти одређено питање у дневни ред скупштине, уз образложење у прилогу таквог предлога и изјаву којом се потврђује да ће ти дионичари изнијети предлог на скупштини.
- 1.19.О прихватују или одбијају предлога дионичара за допуну и предлог по већ кандидованој тачки дневног реда, управа друштва треба да писмено обавијести предлагаче.
- 1.20.Већином гласова присутних на самој сједници скупштине дионичара може се допуњавати дневни ред, осим по питањима која захтевају доношење одлука.
- 1.21.Дионичар не може гласати у скупштини кад се одлучује: о ослобађању од обавеза и одговорности тог дионичара; о признањању погодности дионичара на рачун дионичког друштва; о утврђивању захтјева које друштво има у односу на тог дионичара; о покретању или одустајању од спора против тог дионичара и у другим случајевима кад тај дионичар има интерес противан интересу друштва (клаузула конфликтности интереса).
- 1.22.О раду скупштине води се записник који обавезно садржи: мјесто и дан одржавања скупштине, констатацију на који начин и када је скупштина сазвана, предложени и усвојени дневни ред, име и презиме записничара, имена и презимена чланова верификације комисије, списак присутних дионичара на скупштини са бројем дионица / гласова којим располажу, кратак садржај дискусије, резултате гласања по појединачним тачкама дневног реда ("за", "против" и "уздржан"), констатацију предсједника о доношењу одлуке и извршења мишљења појединачних дионичара.
- 1.23.Записник потписују предсједник скупштине и записничар, најкасније у року од седам (7) дана од дана одржавања скупштине.
- 1.24.Дионичари и друга лица која имају правни интерес имају право увида у записник, на начин утврђен пословником о раду скупштине.
- 1.25.Дионичар право гласа остварује лично, посредством пуномоћника, преко финансијских или других организација лица или на други начин одређен статутом друштва. лично гласање подразумијева учествовање у раду скупштине.
- 1.26.У случају да дионичар жeli да гласа посредством пуномоћника, преко финансијских или других организација лица или на други начин одређен статутом друштва, управа дионичког друштва је обавезна да то дионичару, на одговарајући начин, омогући.
- 1.27.Дионичар може дати пуномоћ за заступање.
- 1.28.Пуномоћ се може дати пословно способном пунолетном физичком лицу и правном лицу.
- 1.29.Пуномоћ се даје у писаној форми, а може бити овјерена код надлежног органа или код овлашћеног лица у друштву.
- 1.30.Примјерак пуномоћи обавезно се доставља друштву.
- 1.31.Пуномоћ се може издати за једну или више скупштине, на одређено вријeme или до опозива.
- 1.32.Пуномоћ за заступање на скупштини дионичара треба да садржи нарочито сљедеће податке: податке о властодавцу и пуномоћнику (пуно име и презиме, ЈМБГ и адреса становаша), податке о броју, врсти и класи дионица за која се даје пуномоћ, границе овлашћења, вријeme трајања пуномоћи. Пуномоћ може да садржи и упутство за гласање.
- 1.33.Удружење дионичара може да заступа дионичара на скупштини на основу писаног уговора којим му је дионичар пренио остварење свих или одређених гласачких права по својим дионицама или на основу прописане овјерене писане пуномоћи.
- 1.34.Лица која заступају дионичаре саопштавају дионичарима своје предлоге за остваривање гласачког права по појединим тачкама дневног реда. Ако дионичари лицу које их заступа не дају упутства за остваривање гласачког права, то лице ће гласачко право остваривати водећи рачуна о интересу дионичара.
- 1.35.У случају да се право гласа остварује посредством пуномоћника, пуномоћник не може бити директор, члан управног нити надзорног одбора или одбора директора.
- 1.36.Друштво треба да обезбиједи могућност провјере да ли је пуномоћник, по појединим тачкама дневног реда, гласао у складу са садржајем пуномоћи којом је дионичар овластио пуномоћника да гласа.

Стандард 2 – Право на правовремено и редовно добијање релевантних информација о дионичком друштву

- 2.1. Дионичари треба да буду информисани о правилима и процедурама гласања на сједницама скупштине дионичара. Поштовање овог принципа друштво ће обезбиједити тако што ће сваком дионичару бити бесплатно доступни статут и пословник о раду скупштине или на његов захтјев уручени или достављени.
- 2.2. Дионичарима треба бити обезбијеђена довољна информисаност о свакој тачки дневног реда о којој треба да гласају. У смислу ове препоруке, довољна информисаност подразумијева: тачност, потпуност, правовременост и једнотактност доступности информација на основу којих дионичари треба да утврде свој став.
- 2.3. У случају постојања дионица без гласачких права или са ограниченим гласачким правима, информације о овоме треба да буду јавно објављене од стране дионичког друштва.
- 2.4. Дионичари треба да имају могућност да претходно разматрају све предлоге одлука о предузимању ванредних послова који би значајно промијенили стање имовине или обавеза дионичког друштва. У том смислу,

- посебно се објављују информације о продаји имовине друштва, статусним промјенама, планираним докапитализацијама и смањењима основног капитала, промјенама производног асортиманда, те промјенама у управљачкој структури.
- 2.5. Прије одржавања редовне скупштине дionичара, дionичарима мора бити доступан финансијски извештај друштва, с мишљењем ревизора.
 - 2.6. Друштво треба да обезбиједи ажуарно објављивање свих информација о сукобу интереса за сва лица која су предложена за именовање у управу или у надзорни одбор друштва или су учесници трансакција с друштвом, а нарочито уколико је тај сукоб интереса у вези са одлукама о којима дionичари треба да гласају.
 - 2.7. Подаци о власничкој структури друштва треба да буду јавни и свакодневно доступни дionичарима и потенцијалним инвеститорима.
 - 2.8. Након одржане скупштине дionичара надзорни одбор треба да, што је могуће прије, објави одлуке донесене на скупштини, на начине утврђене статутом.

Стандард 3 – Право на дио добити дionичког друштва

- 3.1. Дionичар има право на удио у нераспоређеној добити коју скупштина одреди за расподјелу, у дionицама или у новцу сразмјерно номиналној вриједности дionице.
- 3.2. Одлука скупштине дionичара о расподјели нераспоређене добити за дивиденде обавезно садржи: назнаку о томе који дionичари имају право на дивиденду (датум пресјека), начин исплате дивиденде, износ дивиденде у односу на номиналну вриједност дionице и рок исплате дивиденде (ако се исплата врши у новцу).
- 3.3. Када донесе одлуку о исплати дивиденде у новцу, скупштина дionичара треба да успостави и објави јасне процедуре и рокове за ефективно плаћање дionичарима. Рок би требао бити разумно кратак – не дужи од тридесет (30) дана, а процедура једнака за све.

Стандард 4 – Право на пренос дionица

- 4.1. Трансакције на тржишту капитала треба да буду обављене на праведан и јаван начин, како би права свих дionичара била заштићена.
- 4.2. Право располагања дionицама којима се организовано тргује на берзи, не може се ограничавати, осим у случајевима утврђеним законом.

Стандард 5 – Право на сигурну и брзу регистрацију власништва

- 5.1. Сваком дionичару мора бити обезбиједено право на сигурну и брзу регистрацију власништва у дionичком друштву у року од три (3) дана од дана настале промјене у власништву.
- 5.2. Друштво је обавезно да предузме све потребне радње ради брзе и сигурне регистрације власништва по основу емисије хартија од вриједности.

Стандард 6 – Право дionичара да бирају и да буду бирани у надзорни одбор

- 6.1. Сваки дionичар има право да буде биран у надзорни одбор и да бира чланове надзорног одбора.
- 6.2. Лица која су осуђена за кривична дјела против привреде и службене дјелатности за која су наступиле правне последице осуде, не могу бити чланови управе нити надзорног одбора, док те посљедице трају.
- 6.3. Процес именовања одбора мора бити формалан и јаван.
- 6.4. Статутом друштва треба омогућити да дionичари, који имају мањински удио у друштву, могу имати члана надзорног одбора.

Стандард 7 – Право на дио ликвидационе масе

- 7.1. У поступку ликвидације друштва, дionичари имају право на дио ликвидационе масе утврђен у поступку ликвидације друштва, сразмјерно учешћу у основном капиталу друштва.

II – РАВНОПРАВАН ТРЕТМАН ДIONИЧАРА

Стандард 8 – Равноправан третман дionичара

- 8.1. Друштва треба да обезбиједе равноправан третман свих дionичара.
- 8.2. Дionичари с дionицама исте врсте и класе, једнаке номиналне вриједности равноправни су.
- 8.3. Промјене у гласачким правима предмет су гласања на скупштини дionичара.
- 8.4. У случају нових емисија дionица постојећи дionичари имају право прече куповине.
- 8.5. Инвеститори треба да буду унапријед упознати са свим правима, прије него што купе дionице из нове емисије, у складу с проспектом који друштво обавезно припрема.
- 8.6. Трговање дionицама на основу интерних информација и активности с циљем злоупотребљавања положаја у друштву забрањено је.
- 8.7. Дionичарима треба да буду истовремено предочени сви ефекти произашли из пословних трансакција или питања која су од утицаја на рад и пословање друштва.
- 8.8. Замјена дionице приликом обављања статусних промјена мора бити обављена на начин да не угрожава права дionичара, нити та права могу бити дефинисана ван утврђеног замјенског односа дionица правног (правних) претходника и правног (правних) следбеника.

III – УЛОГА ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СТРАНА – НОСИЛАЦА ИНТЕРЕСА У УПРАВЉАЊУ ДIONИЧКИМ ДРУШТВИМА

Стандард 9 – Улога заинтересованих страна у управљању дionичким друштвима

- 9.1. Друштва треба да обезбиједе поштовање и коришћење законских права свих заинтересованих страна за рад друштва.
- 9.2. Друштва треба да обезбиједе активну сарадњу са свим заинтересованим странама ради стварања благостања, радних мјеста и одржавања финансијске стабилности друштва.
- 9.3. Друштво има право на накнаду штете уколико заинтересоване стране по било ком основу нанесу штету функционисању друштва.
- 9.4. Дionичка друштва, осим финансијских организација, не могу учествовати у правним пословима чији је предмет давање аванса, кредита или зајма, односно обезбеђење аванса, кредита или зајма од стране дionичког друштва ради стицања дionица друштва.
- 9.5. У односима са другим заинтересованим странама за рад дionичког друштва, друштво треба да извршава своје обавезе прецизно и на разуман начин, што ће обезбиједити дугорочни просперитет друштва и његових дionичара.
- 9.6. Када се доносе одлуке по одређеним питањима друштво треба да узме у обзир све интересе заинтересованих страна, нарочито запослених.

IV – ОБЈАВЉИВАЊЕ И ЈАВНОСТ ИНФОРМАЦИЈА

Стандард 10 – Објављивање и јавност информација

- 10.1. Друштво је обавезно да обезбиједи правовремено објављивање и јавност информација о свим материјалним питањима у вези с друштвом, укључујући финансијску ситуацију, пословање, власништво и управљање друштвом.

- 10.2. Јавно објављивање финансијских извјештаја и других информација о друштву треба да омогући процјену вриједности емитента са становишта правног статуса, финансијске позиције, пословних могућности и права у вези с хартијама од вриједности. Извјештаји морају садржавати разумљиве коментаре и анализу пословања од стране управе друштва.
- 10.3. Информација о материјалним питањима је она информација чије посједовање може утицати на доношење економске одлуке од стране њеног корисника.
- 10.4. Друштво такође треба да обезбиједи објављивање информација о нематеријалним питањима, као што су: развојни планови и њихов утицај на економски и социјални положај запослених, кретање и промјене зарада, заштита и безbjednost na radu i mјere za poboljšanje услова rada, циљеви dруштva, većinski vlasnici, članovi uprave i nadzornog odbora i njihova primaњa, razlozi za eventualnu ostanaku ili rasckid ugovora; informacije o revizoru, raspodjeli dobiti, statusnim promjenama, promjenama oblika preduzeća i osnivanju preduzeća, o politici upravljanja dруштvom, transakcijama vezanimima strana, predvidivim materijalnim faktorima rizika i mehanizmima za upravljanje rizikom (ukoliko nisu u domenu poslovne tajne), o materijalnim pitaњима vezanim za zaposlene i druge zaинтересоване za rad dруштva, strukturi i politici upravljanja, objavljenoj ponudi za preuzimanje, o promjenama u portfelju diionica preduzeća pojedinačnih članova uprave i nadzornog odbora.
- 10.5. Информације финансијског карактера морају се објавити у најмање једном дневном листу на основу извјештаја овлашћеног ревизора, најкасније у року од петнаест (15) дана од дана њиховог усвајања на скупштини дионичара.
- 10.6. У случају да се у јавности појаве различите гласине у вези с пословањем друштва, друштво је обавезно да изда објавештење у јавности којим би потврдило или негирало те гласине.
- 10.7. Потребно је јасно дефинисати надлежности различитих органа друштва у смислу прикупљања, анализе, припреме и објављивања релевантних информација.
- 10.8. Све информације о значајним догађајима, већим трансакцијама и релевантне материјалне информације у смислу пословања друштва требало би у потпуности објавити на благовремен начин, тако да су доступне свим дионичарима.
- 10.9. Предмет посебно детаљног објављивања треба да буду трансакције с повезаним лицима, а нарочито с повезаним правним лицима у форми консолидованих финансијских извјештаја, припремљених у складу са рачуноводственим стандардима.
- 10.10. Предмет објављивања су и промјене у структури власništva, нарочито у случајевима када стицалац прелази преко 1/3 или 2/3 власništva.
- 10.11. Предмет објављивања је и списак предuzeća у којима друштво посједује власничко учешћe преко 10%, уз објаву назива и сједишta предuzeća, te процента учешћa.
- 10.12. Дионичари морају бити упознати с детаљима трансакција у које улазе чланови управе и надзорног одбora директно или индиректно с друштвом или његовом организационом цјелином.
- 10.13. Различита повезивања и аранжmani који омогућавају појединим дионичарима степен контроле који није сразмјеран њиховом дионичком капиталу треба да буду објављени.
- 10.14. Информације које се објављују у случајевима јавне понуде дионица друштва морају бити такве да омогућавају инвеститорима да остваре фер процјену правног статуса, финансијског положаја, пословне могућности и цијена дионица.
- 10.15. Друштво и запослени у друштву обавезни су да припреме и поштују процедуре којима се од конкуренције штите информације значајне за очување тржишне позиције.
- 10.16. Информације треба припремати и објављивати у складу са рачуноводственим стандардима и стандардима објављивања финансијских и других информација.
- 10.17. Начини објављивања информација требало би да обезбиједе корисницима поштен, правовремен и повољан (јефтин) приступ релевантним информацијама.
- 10.18. Друштво треба да користи медије (дневне новине, електронске медије, WEB страницу) за објављивање наведених информација, који омогућавају да се обезбиједе једнаки услови за инвеститоре који трагују хартијама од вриједности. О избору појединачног медија мора постојати одлука, која је наведена у општим актима друштва.
- 10.19. Друштво не треба да даје информације трећим странама које садрже било какве информације из саопштења за јавност прије него што буду јавно објављене, осим лицима овлашћеним од стране Владе, лицима која обављају функцију савјетника друштва, уз нагласак да ни они не могу да наруше принцип повјерљивости информација.
- 10.20. Друштво које врши објављивање било каквих информација у иностранству обавезно је да врши објављивање таквих информација и на домаћем тржишту.
- 10.21. Друштво треба да укључи у финансијске извјештаје и изјаву о усклађености с принципима и стандардима управљања дионичким друштвима у годишњем извјештају, с тим да ће детаљно појаснити усклађеност дјеловања с принципима и стандардима управљања дионичким друштвима, те појаснити и навести разлоге евентуалних одступања од принципа и стандарда.

V – УЛОГА И ОДГОВОРНОСТИ ОДБОРА

Стандард 11 – Улога и одговорности одбora

- 11.1. Чланови управе и надзорног одбora врше своје функције у најбољем интересу дионичког друштва и у вођењу послова поступају с пажњом доброг привредника, поштујући обавезе повјерљивости података.
- 11.2. Одбори треба да обезбиједе одговарајуће системе контроле, праћења ризика, финансијску контролу и поштовање закона.
- 11.3. Дужности, надлежности и овлашћења различитих нивоа одбora и управе требали би се јасно дефинисати и раздвојити.
- 11.4. Одбори треба да обезбиједе интегритет система финансијског рачуноводства и извјештавање друштва базирано на извјештају независног ревизора.
- 11.5. Одбори треба да надгледају процес објављивања информација о друштву, као и комуникацију са заинтересованим странама за рад друштва.
- 11.6. Одбори треба да обезбиједе контролу потенцијалних конфликтата у остваривању интереса управе, чланова одбora и дионичара, укључујући злоупотребе имовине друштва и извршавање трансакција с повезаним лицима.
- 11.7. Управа и надзорни одбор близко сарађују, како би се максимизирао резултат рада предuzeća.
- 11.8. Током мандата и након мандата сви чланови надзорног одбora треба да поштују принципе повјерљивости информација у вези са радом друштва. Управа мора да обезбиједи да запослени у друштву такође поштују овај принцип. Управа треба да усвоји правила повјерљивости и методе за заштиту таквих информација, те санкције за нарушавање тих правила.

- 11.9. Сви чланови одбора друштва одговарају за штету коју проузрокују друштву и дионичарима, а у складу са законским прописима.
- 11.10. Надлежни орган или заинтересована страна може покренути поступак пред надлежним судом против чланова одбора који су донојели одлуку којом се наноси штета друштву, повјериоцима или власницима.
- 11.11. Информације о накнадама и економским користима било које врсте, коју чланови надзорног одбора, запослени или чланови управе могу остварити на основу позиције и рада у друштву, морају бити у потпуности достављене надзорном одбору, те у случајевима када се ради о члановима надзорног одбора, управи и дионичарима. Информације о додатним приходима који произлазе из позиције неког лица у друштву, чак и ако нису плаћена од стране друштва, такође треба да буду достављене одговарајућим органима друштва.

Управа друштва

- 11.12. Управа је надлежна за независно руковођење друштвом и треба да обезбиђи поштовање свих закона и других прописа, као и да узме у обзир све интересе заинтересованих страна за рад друштва, у складу с пословним ризиком којем је друштво изложено.
- 11.13. Управа треба да штити права дионичара, обезбеђујући да се поштују сви уговори, закони и подзаконски акти, те стандарди управљања дионичким друштвима.
- 11.14. Ниједан члан управе не смије при доношењу одлука претпоставити личне интересе интересима друштва, нити својим одлукама смије за себе искористити пословне прилике намирењене друштву.
- 11.15. Чланови управе не смију, при обављању својих дјелатности, захтијевати нити прихватати од трећих лица плаћања, нити било које друге врсте погодности за себе нити за било које друго лице, нити давати трећим лицима незаконите предности на основу којих та лица могу стећи корист.
- 11.16. Чланови управе и надзорног одбора могу се бавити додатним активностима из домена послова управе и надзорног одбора у другим друштвима, само уз одобрење надзорног одбора друштва.
- 11.17. Сваки члан управе је обавезан да извијести надзорни одбор друштва о промјени у свом портфельу дионица друштва, најкасније двадесет четири (24) часа, од дана када је трансакција закључена. Друштво мора јавно да објави ову информацију.
- 11.18. Предсједник управе обавјештава предсједника надзорног одбора, без одлагања, о важним питањима и чињеницама за процјену пословне ситуације друштва, као и за могуће последице које могу да утичу на управљање предузећем.
- 11.19. Управа израђује стратегију поштовања друштва, координира њену израду с надзорним одбором, те обезбеђује њено спровођење.
- 11.20. Управа треба да успостави унутар друштва одговарајући систем интерне контроле и управљања ризицима.
- 11.21. Поред редовног достављања годишњих финансијских извјештаја, консолидованих финансијских извјештаја и извјештаја ревизора, управа би требала у разумном року, обезбеђивати надзорном одбору редовне, благовремене, поуздане и детаљне информације о догађајима који могу значајно утицати на будућу успјешност пословања друштва и/или финансијску ситуацију друштва. У случају непотпуности таквих информација, чланови надзорног одбора могу захтијевати додатне информације.
- 11.22. Управа не смије санкционисати запосленог или пријетити запосленом који је уједно и дионичар, губитком радног мјеста, због његовог дјеловања при остваривању дионичарских права.

Надзорни одбор

- 11.23. Надзорни одбор контролише да ли друштво послује у складу са законом и другим прописима, добрым и пословним обичајима пословним моралом.
- 11.24. Надзорни одбор треба објективно и независно од управе друштва да контролише обављање послова друштва.
- 11.25. Да би испунили своје одговорности, чланови надзорног одбора морају имати приступ тачним и правовременим информацијама.
- 11.26. Надзорни одбор треба да се састоји од чланова који адекватно разумију поштовање привредног друштва, који имају неопходне способности, знање и стручност потребну за обављање њихових дужности.
- 11.27. Предсједник надзорног одбора треба да координира рад надзорног одбора, те да подстиче друге чланове на активан и ефикасан рад. У случају да неки од чланова не присуствују сједницама или су неактивни на сједницама одбора ова информација треба да буде објављена на скупштини дионичара.
- 11.28. Предсједник надзорног одбора треба да обезбиђи да су сви чланови надзорног одбора, прије одржавања састанка надзорног одбора, информисани на одговарајући начин о питањима о којима ће се расправљати током састанака надзорног одбора.
- 11.29. Ниједан члан надзорног одбора не смије при доношењу одлука претпоставити личне интересе интересима друштва, нити својим одлукама смије за себе да искористи пословне прилике намирењене друштву.
- 11.30. Ниједан члан надзорног одбора не смије тајним дјеловањем остваривати личну корист на основу своје позиције у друштву.
- 11.31. Надзорни одбор не смије толерисати неоправдано коришћење имовине друштва нити злоупотребу овлашћења, укључујући и издавање или откуп хартија од вриједности друштва по неадекватним цијенама.
- 11.32. Надлежности надзорног одбора треба да буду:
- a) учествовање у изради и пројењивање пословне стратегије друштва и пословних планова, годишњег буџета, те дефинисање генералне политike управљања ризицима;
 - b) праћење спровођења планова и успешности поштовања друштва, те указивање на одступања од планираних вриједности;
 - c) одобравање и надзирање већих капиталних издатака, набавке и продаје;
 - d) обезбеђивање поштовања процедуре и јавност процеса именовања и избора одбора;
 - e) праћење и предузимање одговарајуће активности у ситуацијама сукоба интереса управе, чланова других одбора и дионичара, укључујући злоупотребу средстава предузећа и злоупотребу у трансакцијама са трећим лицима;
 - f) обезбеђивање интегритета рачуноводствених система и система финансијског извјештавања друштва, укључујући спољну, независну ревизију и постојање адекватних система контроле, посебно система за управљање ризиком, финансијске и пословне контроле, те поштовања закона и релевантних стандарда;
 - g) надзирање процеса објављивања и дистрибуције финансијских и нефинансијских информација о поштовању друштва;
 - h) давање мишљења о датој понуди за преузимање друштва пред скupштином дионичара и понуди за преузимање како би дионичари могли дојети одлуку о тој понуди;
 - i) одобравање давања зајма друштва члановима управе и надзорног одбора или с њима повезаним лицима.
- 11.33. Надзорни одбор, треба да дефинише и усвоји интерне принципе и стандарде управљања дионичким

- друштвом, укључујући принципе изузета, објављивања сукоба интереса и јавности информација о накнадама, те их примењивати на основу сопствених процедура.
- 11.34. Сваки члан надзорног одбора мора да обезбеђи и посвети довољно времена дужностима и активностима у надзорном одбору.
- 11.35. Ако је неки од чланова надзорног одбора учествовао на мање од пола састанака надзорног одбора у току године, информација о томе мора бити објављена у извештају о раду надзорног одбора.
- 11.36. Предсједник надзорног одбора координира рад надзорног одбора и предсједава његовим састанцима.
- 11.37. Предсједник надзорног одбора редовно одржава контакт са управом и консултује се са управом о питањима пословне стратегије, пословног развоја и управљања ризицима у друштву.
- 11.38. Надзорни одбор се састаје редовно, најмање једном у два (2) мјесеца. Све одлуке надзорног одбора доносе се на састанцима надзорног одбора.
- 11.39. Сви чланови надзорног одбора се позивају на састанке надзорног одбора на исти начин којим се обезбеђује истовременост, једнака информисаност и једнак приступ свим релевантним информацијама свим члановима надзорног одбора. У случају великог броја чланова надзорног одбора или њихове географске удаљености, надзорни одбор може одржати састанак уз могућност гласања уз коришћење савремене технологије.
- 11.40. Састанци надзорног одбора могу да се одржавају уз присуство члanova управе или без присуства члanova управе.
- 11.41. Надзорни одбор мора да достави извештај о свом раду, те да тачно и свеобухватно извештава скупштину дionичара о свом раду, најмање једном годишње. Извештај садржи детаљне информације о раду надзорног одбора и друштва у целини, опис и оцјену сарадње са управом и са ревизором, као и став и оцјену мишљења ревизора.
- 11.42. У годишњем извештају надзорног одбора детаљно се приказује успјешност управе и пословања друштва у поштовању оних стандарда, сарадња надзорног одбора са управом и спољним ревизором, те мишљење надзорног одбора о извештају ревизије. Надзорни одбор мора да достави детаљну анализу годишњег извештаја друштва и да достави годишњи извештај дionичарима, без обзира да ли га одобрава или има одређене коментаре на њега.
- 11.43. Сваки члан надзорног одбора је обавезан да извијести друштво о промјени у власништву над дionицама друштва, не касније од двадесет четири (24) часа од дана када је трансакција закључена. Друштво мора јавно објавити ову информацију.
- 11.44. Надзорни одбор би требао установити посебне одборе који су у стању да доносе квалификоване, стручне, независне и професионалне анализе конкретних проблема, чиме се повећава ефикасност сопственог рада.
- 11.45. Између управе и надзорног одбора треба да постоји континуиран контакт, при чему је од изузетне важности да постоји поштовање повјерљивости информација размијењених између њих.

Сукоб интереса

- 11.46. Члан управе, надзорног одбора и прокуриста могу закључити с предузећем у коме имају то својство уговор о кредиту, каузији, гаранцији, авалу и јемству, као и други правни посао утврђен оснивачким актом, односно статутом, по одобрењу осталих чланова управе и надзорног одбора. Овакво одобрење потребно је и за правни посао који закључе друга лица, у коме постоји заинтересованост лица из тог става. Заинтересовано лице не може гласати у управи или надзорном одбору приликом одлучивања о одобрењу. О одобрењу и

правном посу обавјештавају се дионичари на првој скупштини. Оснивачким актом, односно статутом може се предвидети да давање одобрења није потребно за послове закључене под уобичајеним условима.

- 11.47. Члан надзорног одбора је у сукобу интереса, у случајевима:
- ако је имао или још има значајне пословне односе с друштвом или другим друштвима из исте дјелатности;
 - ако је члан управе другог друштва или групације друштва;
 - ако је у управи његов супружник или сродници у правој линији до трећег степена и у побочној линији до другог степена сродства;
 - ако је он већински дionичар или дionичар са удјелом који га чини квалификуваним дionичаром друштва;
 - ако је лице с пословним, финансијским или усским породичним односима с неким већинским дionичаром или дionичаром са улогом који га чини квалификуваним дionичаром друштва;
 - ако је важан добављач / купац робе и услуга (укључујући савјетодавне и ревизорске услуге);
 - ако је, на било који други начин, повезан с горепоменутим групама и категоријама лица, тако да ти односи утичу на његово независно и непристрасно одлучивање.
- 11.48. Сви чланови управе, као и чланови надзорног одбора треба да пријаве постојање сукоба интереса надзорном одбору.
- 11.49. Управа и надзорни одбор су дужни да осигурају да лице које има сукоб интереса с друштвом по одређеним питањима не одлучује или се уопште не бави тим питањем у име друштва.
- 11.50. Уколико се лице суочи са сукобом интереса у свом раду, о томе мора да обавијести надлежни орган који није у таквом сукобу интереса, према јасно утврђеним процедурама и роковима, утврђеним општим актом друштва.
- 11.51. Чланови надзорног одбора не би требало да одлучују или рjeшавају питања у име друштва ако имају сукоб интереса с друштвом по том предмету. Тај предмет ће уместо тога рjeшавати виши орган или равноправан члан који нема такав сукоб интереса. У случајевима где то није практично могуће, виши орган који нема такав сукоб интереса мора бити у потпуности обавијештен о природи и значају питања и о детаљима сукоба интереса.
- 11.52. Сваку одлуку коју донесе лице које има сукоб интереса требало би процијенити по најстројким стандардима праведности и независности.
- 11.53. Материјални сукоб интереса или сукоб интереса који није привремене природе, а у којем се нашао члан надзорног одбора, треба да резултира завршетком мандата тог члана.
- 11.54. Због потенцијалног сукоба интереса у надзорни одбор не могу бити бирања лица која су чланови управе, директор, прокуристи и други запослени у предузећу, као и сродници тих лица до трећег степена сродства.
- 11.55. Знања стечена у вези с пословањем друштва запослени у друштву не могу злоупотребљавати противно интересима дionичара и пословном угледу предузећа. Садржат поменутих знања мора бити прецизно утврђен одлуком управе друштва.
- 11.56. Ниједан члан надзорног одбора, запослени или члан управе друштва не смије примати новац, поклоне или друге погодности за себе или било које друго лице, нити трећим странама давати било какве незаконите погодности.
- 11.57. Већина чланова надзорног одбора требало би да буде независна од управе и бити слободни од било каквих пословних и других односа и веза који могу значајније утицати на њихово објективно и професионално расуђивање при доношењу одлука.

- 11.58. Надзорни одбор би требао редовно вршити процјену независности својих чланова, и од сваког члана би требало захтијевати да достави релевантне информације неопходне за процјену независности тог члана надзорног одбора.
- 11.59. Критеријуми за утврђивање независности чланова надзорног одбора су следећи:
- није дионичар друштва нити је повезан пословно или на неки други начин с већинским или квалификованим дионичаром друштва;
 - у посљедње три године, није био члан управе тог друштва;
 - не прима било какву финансијску накнаду од друштва осим накнаде за своје чланство у надзорном одбору;
 - у посљедње три године није био главни савјетник, консултант нити челни човјек) неког субјекта који је ангажован као консултант друштву;
 - није значајан добављач нити клијент друштва, запослен, нити члан неког управљачког органа таквог добављача или клијента, или неког другог друштва из исте дјелатности;
 - нема друге, материјално значајне уговорне односе с друштвом;
 - нема никаквог интереса нити пословних и других односа за које би се могло сматрати да значајно утичу на његову способност да поступа у најбољем интересу друштва.
- 11.60. Код оцењивања независности члана надзорног одбора, треба узети у разматрање и његове породичне односе, чланства у другим тијелима управљања у истом друштву, те односе са другим лицима која се не сматрају независним, као и друге везе, интересе и околности, који би могли имати утицај на независност тог лица.
- 11.61. Друштва треба да обезбиједе поштовање принципа према којем чланови управе и надзорног одбора не могу имати то својство, нити бити запосленi, односно прокуристи у било ком другом предузећу, односно другом правном лицу исте или сродне дјелатности која би могла бити конкурентна, нити могу бити предузетници који обављају такву дјелатност.
- 11.62. Лица која обављају функције директора, чланова управе или чланова надзорног одбора у другим правним лицима (која обављају дјелатност различиту од дјелатности коју обавља друштво) дужна су да о томе обавијесте друштво.
- 11.63. Лица која обављају функције директора, чланова управе или чланова надзорног одбора, а посједују дionице у другим правним лицима дужна су да о томе обавијесте друштво.
- 11.64. Због потенцијалног сукоба интереса исто лице не може бити директор у два одвојена, а повезана правна лица. Такође, у повезаним предузећима директор матичног предузећа не може бити предсједник управе зависног предузећа, а директор зависног предузећа не може бити предсједник управе матичног предузећа.
- 11.65. Чланови управе у склопу својих активности не могу тражити или прихватити од треће стране плаћање или друге погодности за себе или за било које друго лице нити трећим лицима давати незаконите предности.
- 11.66. У свом извјештају, надзорни одбор информише скupštinu diioničara o ситуacijama sukoba interesaca, te o svojim aktivnostima i djelovanju u vezici s tim situacijama.

Накнаде чланова надзорног одбора и управе

- 11.67. Одређивање накнада за чланove надзорног одбора и управе друштва требало би бити засновано на јасним и јавно објављеним принципима и процедурама, при чему накнаде не морају бити само фиксно утврђене, већ се могу одредити различити облици стимулација у

- форми накнада базираних на резултатима пословања, који се одвојено објављују у финансијским извјештајима.
- 11.68. Код утврђивања износа накнаде, треба узети у обзир успјешност пословања друштва, његове финансијске резултате, обим надлежности сваког члана надзорног одбора и управе и функције које су им повјерене, те ниво накнада чланова надзорних одбора и управа у упоредивим друштвима која послују на тржишту.
- 11.69. Све врсте и износи накнаде или других економских користи које чланови органа друштва имају од друштва треба да буду објављене надлежним органима који су бирали те појединце.
- Одбор за ревизију (уколико у организационој структури друштва постоји)**
- 11.70. Одбор за ревизију се бави питањима рачуноводства и управљања ризиком, независности и објективности екстерног ревизора и чланова тима екстерне ревизије, дефинисањем мандата екстерног ревизора, усмјеравањем екстерног ревизора на одређење кључних тачака, те дефинисањем накнаде за ревизију и уговорањем ревизије.
- 11.71. Надзорни одбор именује одбор за ревизију, који се састоји од лица која су слободна од сукоба интереса и која задовољавају критеријуме независности.
- 11.72. Чланови одбора за ревизију треба да имају одговарајуће стручне и моралне карактеристике које обезбеђују независност у раду, попут: независности од управе, способности да расуђују објективно, потпуно разумијевање сврхе и одговорности одбора за ревизију, расположивост довољног времена да се може посветити обавезама у одбору, широка стручна знања, познавање активности друштва, довољно знања из области финансија, те рачуноводствених и ревизорских стандарда.
- 11.73. Предсједник одбора за ревизију треба бити лице одговарајуће стручности и искуства у пословима рачуноводства, финансија и ревизије.
- 11.74. Овлашћења, дужности и надлежности одбора за ревизију треба да буду јасно дефинисани, писменим описом радних задатака.
- 11.75. Предсједник одбора за ревизију не треба да буде лице које је у периоду од најмање пет (5) година уназад било члан управе.
- 11.76. Одбор за ревизију се треба састајати у редовним интервалима и то најмање два пута годишње, а о својим активностима извјештава надзорни одбор.
- 11.77. Одбор за ревизију треба да прати и анализира обим ревизије која се обавља у друштву, њене резултате, те да подноси предлоге скupštini diioničara dруштva, u вези с том проблематиком.
- 11.78. Одбор за ревизију сарађује са именованим екстерним ревизором друштва и обезбеђује континуирану и ефикасну размјену мишљења и информација неопходних за рад одбора.
- 11.79. Одбор за ревизију би требао извјештавати надзорни одбор о питањима избора рачуноводствених политика.
- Ревизија и систем интерне контроле**
- Екстерни ревизор**
- 11.80. Ревизија треба да буде обављена у складу с професионалним и етичким принципима и стандардима, који се примјењују у БиХ.
- 11.81. Предлог за избор независног екстерног ревизора даје надзорни одбор.
- 11.82. Екстерни ревизор не може бити из предузећа које већ обавља консултантске услуге за предузеће или у случају да више од 30% прихода ревизорска кућа

- остварује у пословању с тим друштвом, осим у првој години свога рада.
- 11.83. Прије него што се именује екстерни ревизор на сједници скупштине дионичара, дионичари треба да буду информисани о томе да ли је ревизорска кућа раније већ ангажована на пословима ревизије. Предузеће не би требало да именује истог ревизора на период који је дужи од пет (5) година.
- 11.84. Дионичари би требало да буду информисани о томе да ли постоје било које околности или чињенице које могу да узрокују конфликт интереса.
- 11.85. Именовани екстерни ревизор би требао бити присутан на скупштини дионичара, када се разматра усвајање финансијских извјештаја.

Интерна контрола

- 11.86. Ради установљавања механизама за заштиту интереса дионичара и имовине друштва, управа треба да установи и обезбједи функционисање адекватног и ефикасног система интерне контроле.
- 11.87. Лица надлежна за област интерне контроле директно одговарају управи друштва и морају бити независна и непристрасна у свом раду.
- 11.88. Основни задатак лица надлежних у овој области је да укажу на ризике који би евентуално могли утицати на успјешност у пословању и на успјешно испуњавање пословних планова. Њихов рад укључује проверу процедуре ефикасног пословања друштва, као и откривање и смањење финансијских и других ризика, те спречавање остваривања незаконитих користи, ради олакшавања оптималног економског пословања друштва и успјешног управљања ризиком.

Односи са осталим заинтересованим странама

- 11.89. Потребно је подстицати активну сарадњу између друштва и осталих заинтересованих страна за рад друштва ради стварања благостиња, радних мјеста и одрживости финансијски здравих друштава.
- 11.90. У односима са другим заинтересованим странама (запосленима, повјериоцима, клијентима, добављачима), друштво остварује своја права на фер принципима тржишног пословања и испуњава своје обавезе на одговоран начин, чиме се обезбеђује дугорочан просперитет друштва и његових дионичара.
- 11.91. Уколико остale заинтересоване стране учествују у процесу управљања, оне би требало да имају приступа релевантним, прецизним и поузданим информацијама на благовременој и редовној основи.
- 11.92. Остале заинтересоване стране, укључујући појединачно запослене и њихова представничка тијела, треба да имају могућност слободног изражавања својих ставова надзорном одбору и управи, а да због таквог чињења њихова права не буду угрожена.

VI – ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Стандарди управљања дионичким друштвима ступају на снагу осмог (8) дана од дана објављивања у «Службеном гласнику Брчко дистрикта БиХ».

Предузећа која усвоје ове Стандарде обавезна су да их примјењују. Предузећа која не усвоје ове Стандарде нису обавезна да их примјењују али су у том случају обавезна да објаве образложење због чега то не чине.

Препоручује се да дионичка друштва усвоје ове стандарде и уграде их у своје опште акте.

Број:15 – 051– 604/07

Датум: 31. децембар 2007. године

**Предсједник
Комисије за хартије од вриједности
Брчко дистрикта БиХ
Мирсад Бешлагић, дипл.оец., с.р.**

444

На основу члана 215. став 3. Закона о основама безбједности саобраћаја на путевима у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 6/06, 75/06 и 44/07), министар комуникација и транспорта Босне и Херцеговине, у сарадњи са ентитетским министарствима унутрашњих послова у Босни и Херцеговини и Полицијом Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, доноси

ПРАВИЛНИК О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ПРАВИЛНИКА О РЕГИСТРОВАЊУ ВОЗИЛА

Члан 1.

У Правилнику о регистровању возила ("Службени гласник БиХ", бр. 22/07, 41/07 и 54/07), у члану 1. став (1), мијења се и гласи:

"Овим правилником се прописује поступак и начин регистраовања возила, изглед и садржај обрасца јавних исправа о власништву и регистровању возила, (у даљем тексту: исправе за возило), изглед и садржај обрасца стикера, регистарских таблица, изглед међународне ознаке Босне и Херцеговине, димензије, облик, боја, садржај, врста и квалитет материјала регистарских таблица регистрованих моторних и приклучних возила и других возила која подијежу регистровању (у даљем тексту: возила) и начин вођења евиденције о регистрованим возилима."

Члан 2.

У члану 2. став (1), додаје се нова тачка ц) која гласи:

"Под исправама о возилу, подразумијевају се исправа о власништву и регистровању возила, потврда о власништву возила и потврде о регистровању. Обрасци потврде о власништву возила и потврде о регистровању садрже рубрике са предње стране и полеђине обрасца у које се уписују одређени подаци у складу са Директивом 2003/127/EU, од 23.12.2003. године."

Члан 3.

- (1) У члану 6. став (1), тачка д) мијења се и гласи: "доказ о техничкој исправности возила који не може бити старији од 30 дана, важећа потврда овлашћене станице техничког прегледа о испуњавању техничко-експлоатационих услова за обављање дјелатности за коју се исто користи и потврда о испитивању и сертификат ако је возило појединачно произведено или преправљено"
- (2) У члану 6. став (1), тачка е), иза ријечи "другог регистра", додају се ријечи: ", осим ако се важеће рјешење о упису у судски регистар већ налази у евиденцији надлежног органа"

Члан 4.

- (1) У члану 8. став (2), тачка е) мијења се и гласи: "доказ о техничкој исправности возила који не може бити старији од 30 дана, важећа потврда овлашћене станице техничког прегледа о испуњавању техничко-експлоатационих услова за обављање дјелатности за коју се исто користи и потврда о испитивању и сертификат ако је возило појединачно произведено или преправљено"
- (2) У члану 8. став (2), тачка ф), иза ријечи "другог регистра", додају се ријечи: ", осим ако се важеће рјешење о упису у судски регистар већ налази у евиденцији надлежног органа"
- (3) У члану 8. став (2), тачка г), иза ријечи "пореском броју", додају се ријечи: ", осим ако се важећи докази већ налазе у евиденцији надлежног органа"

Члан 5.

У члану 9. став (5), додају се ријечи: "и промјене боје на возилу за коју сертификат из става (2) овог члана, није потребан".